

DISSERTATIO

INAUGURALIS MEDICA

DE

METHOMANIA,

QUAM

SENSU ET AUCTORITATE

MAGNIFICI DOMINI PRAESIDIS
ET DIRECTORIS,

SPECTABILIS AC PERILLUSTRIS DOMINI DECANI,

RECITATIONE

CLARISSIMORUM DD. PROFESSORUM

PRO

DOCTORIS MEDICINAE LAUREA

RITE CONSEQUENDA

IN ALMA AC CELEBERRIMA

REGIA SCIENT. UNIVERSITATE HUNGARICA

PUBLICAE DISQUISITIONI

SUBMITTET

JOSEPHUS MAX,

Galicianus Ressoviensis

Artis obstetricinae Magister.

In Theses adnexas disputabitur in Universitatis Palatio majori
die Junii 1835.

PESTINI,

Typis JOS. BEIMEL, C. R. Priv. Strigoniensis Typographiae, ac
unius e Pestanis Proprietarii.

OPTIMIS PARENTIBUS

ad usum

Pharm.

C O N S E C R A T

Filii Pietas.

Nicht den Wein, den Mißbrauch tabeln wir.

Armstrong.

Prooemium.

Homo, flore facultatum exornatus, qui inter reliqua animantia fere in modum spiritus sublimationis scilicet ac destillationis ope nactus est, proh dolor! ex ipsissimo spiritu non raro fertilem sibimet malorum omnis generis condit Lernam: quippe Methomaniam! — Turpe sane vitium — quod voluntatem homini ac libertatem adimit, dignitas humana omnis deperditur, exiit fere homo hominem, — obbrutescit plane! — Quanta vero exinde propullulant mala — quantae insidiae pro ipsa vita! — Graviter enim affligitur et vegetativa et animalis vita; disturbatur somatica oeconomia aequae, ac altior vita maxumopere patitur; confici-

tur hac ratione corpus serius ocysuve, ruit in propriam perniciem helluo, fitque interitus sui ipse faber! — Tristi tali exemplo, in dilecta patria quondam obvio monitus, in obsequium facultatis medicae legum dissertationem modo editurus, hocce amplexus sum Thema — non qua novum, novitusve exarandum, ad talem enim adspirare palmam vetant tenellae tironis vires; ast ipsa dignitas mihi adrisit objecti, animumque destinavit meum.

Expertissimus hac in re Brühl-Cramer dux mihi erat, quem in expositione solerter sum secutus; quae hinc inde sparsa apud alios auctores inveni, sedule corrasi, ac in systematicum redegere ordinem. Successus tamen primigenii hujus conaminis, sola tua L. B. coronabitur indulgentia — quare ne nisi immaturum fructum ab immatura exigas vi — ardentem cupio.

Dabam Pestini in mense Junii 1835.

Morbi definitio.

Methomania a *μεθύνη* vinolentia, ebrietas — et *μανία* insanire, bacchari Germ. Trunkfucht, Trunkfälligkeit secundum Hufeland Dipsomania — est nisus specificus in avidissima, invita aequae ac invincibili consistens adpetentia potus capiendi spirituosos.

Notio morbi et divisio.

Momentosissimo huic malo per longum tempus vel introitus in vastum morborum campum denegatus fuit; praeplacuit enim vulgaris opinio methomaniam esse deflexum moralem, causis physicis omnibus superiorem — ideoque in emendanda non nisi prava moralitate spem vitii tollendi fundatam esse rati sunt. — Recentissima vero conamina philosophico-medica mox et hujus rei caliginem pro parte dissiparunt, et abhinc systematologi debitum et huicce malo in morborum elencho assignarunt locum.

Ast nova iterum quoad morbi naturam discrepantia enata est inter medicos: secundum alios enim desiderium spirituosorum ad morbos animae

relegandum foret (Hufeland, Trotter); dum alii instinctum illum, qua malum habent, independens a voluntate — nullatenus ex vitiata moralitate uti vulgo credunt, sed consuetis causis physicis oriundum. Ideo priores morbum qua psychopathiam — hi vero, et inter illos versatissimus Brühl-Cramer mere somaticum declarare sunt adnixi.

In tali sententiarum lite medium quoddam tenendum esse ratio suadet; ac primo quidem momentum causale, quod morbum excitat, ejusque effectus considerandi veniunt: quivis stimulus exaltans pro tempore vires, easdem deinceps exhaurit — idem de vini stimulo dictum esto; erigens vis, quam primis vini haustibus expertus est homo, molestam quandam debilitatis sensationem prodit, quae, ut auferatur, ipsum vel invitum ad reiterandos impellit haustus. Quo major vero fuerit assumpta dosis, eo major superirritatio, eo magis sphaera sensifera debilitata novitus exstimulari cupit, quod iterum majores expostulat doses. Et quo saepius id obtingit, eo notabilior evadit insecutura debilitas — eo frequentius hinc urget lassitudinem fugandi necessitas — consequenter continuari usus, foveri instinctus morbosus, et vim consuetudinis induere necessario debet. — Innititur hac ratione indomabilis adpetentia stimuli consuetudini, quae sensim adeo invalescit, ut debitis vinculis coërceri amplius nequeat, et tandem in veram passionem degeneret, quae ceu talis statum humanum morbosum sistit, qui vitam corpoream adfligit, et hominem, cujus animum occupat, ratione ac voluntate privat. — Est igitur methomania passio, consuetudine progenita — quae consuetudo ipsa est morbus, corpori non minus ac animo debitus, quamvis causa principalis sit mere somatica, et morbus quoad decursum, eundem ac alii morbi corporei observet typum. — Perperam

igitur cupidinis nefastae originem aliquis ex defectu morali explicare adnitetur; nam sicuti sitis normalis ceu instinctus salutifer hominem invito animo ad potulenta haurienda impellit, quin talis instinctus legibus moralitatis obsit — eadem ratione et adpetentia illa perversa, nullatenus qua vitium morale haberi potest (Hoffbauer).

Celeb. Hufeland, aliique vitium hocce animi alienationibus adsociant: dicendo „maniam,“ — reapse enim qua talis adparet — adest enim ubique vera animi perturbatio, transitoria nonnisi, item voluntas adfecta est, perstante libertatis tamen possibilitate (Heinroth). Ideo tamen haec mania non est morbus ipse — potius morbi forma et effectus, peculiari coenaestheseos renisu productus; quatenus autem sensus communis sphaerae somaticae debeatur, eatenus effluvia morbosa ejus somaticum fontem agnoscere debent. — Methomania igitur, uti quaevis alia mania, in ipso corpore aegrotante latet; estque haec corporeus morbus quoad essentiam — psychicus quoad formam. — Si quis fors morbo debitum locum in systemate nosologico vellet mancipare, ille maxime idoneum in Parathymsiis ormeticis inveniet, in specie Parnormesibus seu cupidinibus perversis (Den Eudictu) morbum accensendo. —

Sicco pede transeundo morbi varias distinctiones, partim ex originis, partim ex evolutionis modo depromptas — palmarium nobis ratio typi, et illa, quae inter nervorum affectionem et humorum resolutionem obtinet — divisionis praebet fulcrum. Ex typico respectu in genere methomania: in continuam, remittentem, periodicam, et mixtam dispescitur. Per alteram gradus morbi determinatur, qui pro diversitate individui aegrotantis trifariam supponit rationem: vel enim utrique eadem convenit ratio — in hoc casu turbae cerebri gradum attingunt altissimum, estque talis methomania maxime

pervicax — vel affectio systematis nervosi, prae-
valet prae humorum resolutione — vel haec priori
magis evoluta. Adhuc quartus datur casus, quam-
vis rarior, a prioribus peculiari torpore systematis
sensiferi distinctus, cui virium muscularium hebe-
tudo, ac singularis inertia omnium tam voluntari-
orum, quam involuntariorum musculorum sese ad-
sociant. — Quodsi durationis modum respicimus,
morbus aut characteris acutorum solet particeps
reddi, aut morbis chronicis magis aemulari. —

Diagnostica.

M. continua est diuturnum ac perseverans de-
siderium semet obruendi spirituosis. Praevia nocte
inquieta, insomniisque agitata sensus molesti ac in-
grati, quasi a tenaci muco in faucibus haerente,
aut fluido quodam acido excitati, aegrum e lecto
surgere sinunt; morosus ac iracundus cernitur,
tremunt extremitates, magna salivae copia in ore
accumulatur (ptyalismus crapulosus); sequuntur
nausea, vomituritiones, imo vomitus (vomitus ma-
tutinus); oboriuntur leves horripilationes, nuncve
ardens evigilat cupido in spirituosa. Salutatur itaque
Bacchi sacerdos haustu vini Auroram, cujus por-
tione assumpta, ad speciem reficitur; silet nausea,
nec vacillant membra, et physiognomiam bibonis
pridem tristem, modo magis serenam et conten-
tam videbis. — Post breve tempus effectibus pri-
mi haustus vix evanidis, redeunt symptomata ad-
ducta; denuo repetitur haustus, et sic paucis in-
tercapedinibus relictis, ad solem usque labentem
continuatur. Imo exstant exempla potatorum, qui,
ne et noctis tempore potulento dilecto egeant, oen-
nophorum repletum abstrudunt in lectum. — Miser-
randus hicce status per menses, imo per annos
durat, donec vel sub faventibus circumstantiis,
cooperante energia vitali, cupido inebriandi anni-

hiletur, et a malo detentus liberetur, vel posthumum aliquod consecrarium grave lugubrem claudit scenam.

M. remittenti dediti homines variis diei temporibus Baccho favent, diversamque libant quantitatem. Lubenter horis matutinis potant; rarissime tam largam assumunt portionem, ut inde inebriantur; quo magis autem vesperascit dies, eo avidiores vini, tandem crapula graves cernes, ita, ut hisce diei horis officiis suis minime adesse valeant.

M. intermittens insultus agnoscit paroxysticos, certis ac determinatis temporibus redeunt. Sub macrocosmi, imprimis Lunae, phasibus impetus maniacorum plerumque oriuntur et exacerbantur — idem in mania bibonum observatum fuit, quam iterum iterumque nascens provocavit Luna. —

M. periodicaeque paroxysmis obedit, qui tamen longioribus intervallis distinguuntur. Impetuum duratio, hujus uti prioris speciei, distinctae regulae adstricta est, et non nisi definitis diebus, adparentibus criseos merae phaenomenis sponte judicantur, quippe: die tertia, quinta, septima, nona, undecima, decima tertia, vel vigesima prima; nunquam dies critica paroxysmum absolvit. Non desunt tamen casus criseos serotinae, ubi in diem criticam subsequentem incidit solutio; alias, retardatae, ubi vis medicatrix eam in mox antecedentem cadere sinit diem.

M. mixtam proteiformem adpellabis; — nullus enim ordo, quoad decursum, nulla similitudo cum priorum specierum una — participat hinc inde tamen diversis temporibus proprietatem unius alteriusve. Hancce imaginem in illis cernere licet individuis, in quibus morbus nondum evolutus, necdum distinctum induerat characterem. — Ex consideratione specierum methomaniae bifaria sequitur hujusce morbi varietas, quarum altera continua, altera periodica

statui potest. Methomania chronica ad amussim exposita, solum ad temporaneam, quae intermit- tentis simul ac periodicae in unum conjungit phaenomena, nostram convertamus nunc ad attentionem.

Nosographia.

Stadium prodromum.

In homine, per aliquot tempus speciem illae- sae sanitatis offerente, qui vel penitus ab usu spi- rituosorum abstinuit, vel iis saltem non abuteba- tur — adparent oculi micantes, rubentes, ignei fer- me coloris; vasa majora conjunctivae bulbi turgi- da; accedunt spasmi clonici musculorum bulbi, unde nystagmus involuntarius; palpebrae modo hiant ultra modum, modo connivent; unde ni- ctitatio irregularis, adspectus languidus, oculus trux (Apoplexia temulenta) erga lucem sensilior, pupilla contracta cernitur; non raro diplopia, mar- marygae, aliaeque visus hallucinationes adsunt. — Obnubilantur sensus, madet mens, nec deest au- rium syrigma, continuus nutus, cephalaea grava- tiva, capitisque plenitudo ab uberiori sanguinis adfluxu. — Facies inflatur, lurida, barda stultaque cernitur; volumine augetur ac rubor ejus intendi- tur; rubor vero non est ille sanorum, sed magis in livido-purpureum vergit, similem illi in febri- bus putridis, aliisve morbis, resolutione sanguinis stipatis. Hicce rubor praeprimis nasum occupat; notatu dignus est rubor insolitus ad digitorum ar- ticulos, praeprimis illas articulationes obsidens, quae metacarpos ac primos digitorum phalanges intercedunt. Integra cutis quasi a pulvere consper- sa videtur, estque calor ejus adauctus. — Halitus oris foetidus, saepe ingurgitatum potulentum jam a procul nares ferit; lingua tremula, aegre non nisi movetur; vox faucibus haeret, uti in apoplecticis;

olfactus vitiat; aeger parum vel nil appetit; alias polyphagia praecedit; sitis adaucta. — Sensibus morborum internis continuo agitatur, unde somnus ex integro fugatur, vel panophobicus redditur. Motus spontaneus impeditur, titubant hinc gressus, nec in stando manifesta stabilitas. — Etiam in tractu intestinali turbae variae manifestantur, modo per cardialgiam, hepatisve dolores fixos; modo per borborygmos, flatulentiam ac constipationes varias sese enunciantes. — Ex infracta sphincterum vi insequitur interdum spontanea urinae ac alvi exoneratio. — Adparent tandem non raro peccata in diversis corporis plagis, naevi etiam diversae magnitudinis; his adsociantur epistaxis, haemorrhagiae ex ore, gingiva ac vasis haemorrhoidalibus, quibus praesentibus conscientia in altiori gradu perturbatur; accedit pulsum plenitudo ac frequentia, febris valida cum deliriis multifariis, quae non nisi temerarias actiones expectare sinunt. — Ulterius progrediente hocce stadio in ipsa sphaera psychica diversas quoque mutationes qualitativas offendimus: pusillanimitatem, anxietatem, inquietudinem, et magnam proclivitatem in iram ac vindictae cupidinem; pro diversitate temperamenti bibo modo benignus appareat, placatus ac gratus; alias iracundia mox exardescit, facillime offensum se putat ab adstantibus, et minima ansa data jam sufficit ad lites contentionesque excitandas; praeterea unus serenus, exhilaratus, ridet, cantat, garrulus; — alter vero e contra tristis, morosus, querulus, ingemescens, imo flens conspicitur. — Nunc instinctus ille vehementior evadit, mox adeo intenditur, ut nisi cupidini nefastae satisfiat, nonnulli ad furiosa ac gravissima saepe abripiantur facinora.

Duratio hujusce stadii varia esse solet pro diversitate individualitatis, prout ipsorum prodromorum vehementia admodum variare solet; in non-

nullis enim helluonibus a paucis horis ad aliquot protrahitur dies, dum in aliis adeo breviter durat, ut vix ab ipsis distinguatur; quin imo nonnunquam absque notabilibus prodromis ac derepente morbus invadit.

Morbii initium.

Hisce nunc phaenominis praegressis, ac ad certum eVectis punctum, indomabilis spirituosorum adpetentia sensim sensimque evolvitur, vel ex improviso altior ejusdem gradus subintrat. Ab initio quidem homo, rationis adhucdum compos, usum spirituosorum illius dominio scit subjicere — quod tamen usu eorum quidquam protracto minime amplius locum habet. — Tum enim absque induciis sese obruit bibo; sub quibusdam circumstantiis fur- tim semet ingurgitat potulento, et quodsi nunc usus quadam ratione denegatur, avide illud cupit, mox cum audacia quadam iterum iterumque spiritum exposcit, quo non concesso, non raro vehementissime convellitur (vinolentia convulsiva *Percy.*), vel insanit ac furiis quasi circumagitur aeger. — Cum extremo nunc desiderio unum alterumve potulentum avet, instinctu ductus modo ad vinum, modo ad spiritus frumenti, modo ad cerevisiam, et exclusive uni vel alteri adhaeret potulento. Tali pacto, postquam certam spiritus quantitatem hauriebat, transitorie levatur aeger; phaenomenorum morbosorum plura extemplo dis- parent, vel saltem valdopere imminuuntur. Redeunt paulatim sensuum facultates; vultus quidquam exhilaratur; mens fit serena, facile nunc more solito adtentionem vertere valet in res externas, ac debitum de qualicunque re ferre judicium; de statu vero morbo suo non nisi manca solet largiri responsa, probabiliter ideo, quod ante introitum paroxysmi sui inscius fuerit. — Hocce lucidum intervallum non diu durat; redeunt enim mox

phaenomena morbosa, quibus praesentibus citius nunc, ac pridem, excessiva cupido excitatur.

Incrementum morbi.

Quo magis morbus protrahitur, eo frequentius movetur instinctus in spirituosam, eoque minus conspicuum redditur lucidum intervallum. Durante hocce stadio non portiones largae, una vice haudriendae, sed praeplacent potius minores doses, per vices assumendae, saepiusque repetendae.

Ita constitutum desiderium ad tantam vehementiam ascendit, ut si illico ei non satisfit, inanès cruciatus experiantur miseri; nec desunt exempla, quod homines, quibus sub hocce stadio potulentum avido ore adpetitum vi ac studio denegabatur, maniacorum adinstar sese gerebant, ac furiosi sibi et adstantibus violentas intulerint manus.

Stadium criseos.

Postquam morbus certum temporis spatium absolverat, tandem una alterave die critica, quarum supra mentionem fecimus, solet judicari. Praevie aegrotus modo insolito anxius ac inquietus est; functiones ejus mentales ad normalem tramitem redire incipiunt. Inquietudo haec omni momento crescit, intendunturque aegri cruciatus adeo, ut ejulatus non raro moveat. Tandem ingens excitatur vomitus, quo non semper bilis corrupta, sed initio mucus aquosus, insipidus, interdum cum residuis ciborum intermixtus ejicitur, qui mox majorem acredinem induit, acescit, tandem amaescit, valdeque nauseosus redditur (vomitus crapulosus). Nonnunquam unica tantum evacuatio, eaque sat larga ac vehemens ad paroxysmum debellandum sufficit — alias requiritur vomitus pluries repetitus, quem non raro diarrhoea,

vel et somnus excipit, talique pacto finem imponit insultui. —

Absoluta crisi sequitur morbi decrementum — cuius tamen proprium stadium non assumi licet, quum paroxysmus non per vices, aut, ut dicunt, per lyses, sed cito, ac in genere unica tantum judicatur crisi. — Sub hac igitur periodo subitanee non raro levidense adhuc in spiritum excitatur desiderium, cuius exigua dosi sorbillata silet omnis vomitus, et ab hoc momento desistunt ab omni vino, imo aversantur valdopere spirituosas, ita, ut non raro imaginatione, vel intuitu solo dilecti pridem potulenti valide concutiantur atque contremiscant. — Ratione modo descripta ut plurimum finitur paroxysmus; quodsi vero ulteriori passu eo devenerit morbus, ut insufficiente parva dosi jam ingentes requirantur quantitates ad cupidinem illam quadantenus sedandam — quae ceu tales deleterios effectus organismo imprimere, ejusque integritatem tollere debent — tum infausto non nisi omine solet notari exitus.

Stadium reconvalescentiae.

Notatur hoc posthumo aliquo affectu, qui ex superirritatione totius organismi emanare videtur. — Bibo tunc agrypnia, vanis simulacris, ac tericulamentis immanibus continuo excruciat, aque sensationibus ingratissimis ac dolorificis torquetur — ita, ut summe fatale hocce consectorium denominandum non haesitabis. Non raro delirio miti aut feroci detentum pro maniaco habuisses *). Durat hicce status sibimet relictus per

*)Bibo peripneumonia simul laborans subintrante convalescentia debilis admodum post aliquot dies toto corpore tremebat; tremor in gesticulationes, hae in furorem successive mutatae sunt, ita, ut non nisi potione vini haud copiosa omnia sedanda fuerint.

unum alterumve, imo per plures dies; debitis vero adminiculis therapeuticis stadium abbreviari, ejusque symptomata molesta multum leniri queunt. —

Absolute tali morbi decursu functiones systematum organicorum, omnium ad normalem tramitem redire videntur: homo speciem sanitatis offert, et spirituosa vel penitus repudiat, vel saltem, postquam memorata illa, durante crisi aversatio ablata fuit — solum tantum bibit, quantum homines secus sani, eoque non detenti morbo, assumere solent. Intermissio tam diu durat, donec typus, cui morbus ex lege quadam pathologica obedit, novum insultum in propatulum prodit. Hocce vero intervallo exactius considerato aegrotum demissum minusque vivacem offendemus, abnormem systematis nervosi mobilitatem observabimus, pro re nata magnam proclivitatem in iram, morositatem ac anxiam formidinem; adsunt praeterea delassationes universales, repentine exortae, iterumque sponte post aliquot horas disparentes, hallucinationes multifariae visus, imminutae sensibiliati nervi optici respondentes; artuum tremor; iteratae horripilationes cum magna proclivitate in sudores, vel e contra spastice contrahitur cutis fitque impervia. — Facies aut pallida conspicitur, plus minus ad squalidum accedens, aut in obscuro-rubrum vergens colorem, in quo casu vasa minima sanguine turgescunt. — Permanens ac principale phaenomenon in potatoribus videtur esse sanguinis resolutio, quae gradatim cum incremento morbi ipsius adaugetur. —

A e t i o l o g i a.

In causas morbi specifici inquirentes, eas trifarie dispecimus: in disponentes, occasionales et proximam.

Iam vero inter momenta disponentia primum locum, ipsum vitium haereditarium occupat: par-

entes, qui vini vitio detenti erant, similes in lucem edunt proles potatores — id jam Aristoteles, Gellius, Plutarchus alique complures contenderunt, et medicorum experientia quotidiana confirmatur. — Infantes enim parentum non solum habitum externum et lineamenta referunt, verum et determinatam animi constitutionem — qua fit, ut caeteris paribus, quamprimum educatio bona defuit, causaeque excitantes non arcentur in similes morbos incidant, queis detenti fuere parentes. Certe prava educatione, morbus vel primae infantiae jam a parentibus, jam ab improba nutrice, quasi inoculatur; invaluit nempe praeprimis nostris temporibus mos spernendus teneris infantibus in locum saluberrimae penus, lactis materni substituere non raro alimenta aromate condita, spirituosae diversi generis etc., quae actione sua irritante effective modo dispositionem in morbum futurum gignere debent.

Primam ac saepissimam morbi causam occasionalem sistit ipse usus spirituosorum: consortio bibonum, computationes saepius celebratae; item potus theati, imprimis multo aromate scatentis abusus*), medicamina spirituosae intempestive adhibita, quae in turbis hypochondriacis ac hystericis adeo accepta referuntur. Denique animi pathemata excitantia: uti indignatio, vehemens ira, terror repentinus, invidia — praeprimis vero deprimentia: moeror, tristitia, miseria, angustiae domesticae etc. data praedispositione hominem in strenuum convertunt Bacchi cultorem — quo in casu invito ferme animo trahitur ad vinum, aerumnas hocce medio quasi diluere moliturus. — Docet praeterea experientia, quod homines, ut plurimum plebis, si adversis avibus ex improvise suis orbantur opibus, vel si fatum

*) Inde frequentia morbi in Anglia, Hollandia et America septentrionali explicatur.

inexorabile cognatos carosve e medio rapit amici
 dein injuriis gravibus perpressis, aequè perhæta
 amatorum etc. in turpi illo vitio salutem quæ-
 rere non abhorruerunt. — Spectant huc quoque
 defatigationes nimiae post inconsuetas corporis in-
 tentiones; calor aestivus, quidam morbi asthenici.
 — Quid loquar de fame et siti nimis urgentibus? —
 observatum fuit, quod cibo ac potu justo diutius
 deficiente nefasta in spiritum evigilavit cupido.
 Ratio autem famem inter ac desiderium in sipiri-
 tuosa semper inversa esse solet — crescente enim
 hoc, illa decrescit. — Non desunt exempla quoque,
 quod potu nimis frigido, praeprimis post balneum
 calidum, ideoque corpore aestuante assumto, mor-
 bus in lucem prodiderit. — Item irritationes vi-
 scerum abdominalium ad hunc provocandum suam
 solent contribuere symbolam. — Huc referri adhuc
 meretur vita deses, inertia, quatenus pathematum
 deprimentium adinstar non minus in animum ac in
 corpus ipsum suos nocivos effectus exserere solent. —

Hisce causis occasionalibus consideratis ac bene
 perpensis facile liquet, non semper, data jam prae-
 dispositione requiri veras ac saepius repetitas inebriationes,
 quibus instinctus hicce in verum trans-
 eat morbum — sed sufficiunt res alienae ac cir-
 cumstantiae quaedam, quae quatenus statum nor-
 malem organismi infringunt, id praestare valent —
 imo certum habere possumus, quod eo citius et
 certius morbus, positis illis causis, evolvatur,
 quo notabilior in ipsum fuerit praedispositio. —
 Non tamen in quolibet individuo spirituositas utente
 eadem ratione evolvitur dispositio in methoma-
 niam: in genere, quo validior sit homo, quo lae-
 tior ejus sanitas, eo tardius in hunc disponitur
 morbum; quum e contra eo facilius evolvitur, quo
 irritabilius fuerit individuum, vel quo plures
 anomaliae in functionibus systematum organicorum
 jamjam praecesserant. — Aetas, sexus, conditio,

temperamentum, morbi nonnulli praesentes suam quoque ad morbum evolvendum conferunt symbolam: quoad aetatem, juvenes facilius evadunt heluones, quam viri; multo facilius adhuc homines provectoris aetatis — et experientia docet, quod homines, qui a prima juventute per integram vitam potibus spirituosus, iisque nimis indulserant, tandem seriori aetate in veram incidant methomaniam. Sexus sequior magis est proclivus, quam virilis. — Spectata conditione: opifices, milites, nautae, remiges, venatores, mercenarii, rustici; item viri effeminati, homines scelere fracti, desperabundi etc. sunt maximo numero bibones. — Denique sub determinatis morborum formis, praecipue qui cum nisu in resolutionem incedunt, morbus absque negotio provocatur. — In quantum clima, cultura, civilisatio ac moralis character huc referendus esset — ex eo patet, quod hae circumstantiae uberrimum praebent fontem, unde dictum malum super integrum populum saepe dissipatur; notum enim est de rudibus Americae incolis, quibus scilicet cultura exigua est, quod hi saepe cupidine spirituosorum ferme furiant — item plebs in quibusdam Rossiae regionibus vitio adeo inhaeret, ut nonnisi in gratiam sensationis, quam sub crapula experiri contendit, vino madidum se reddere praediligit. — (Encyclopaedie der med. Wissenschaften.)

Causa proxima.

Quodsi secundum recentissimorum physiologorum mentem instinctus normalis, qui hominem ad potulenta necessaria capienda invitat ac compellit, peculiaribus ac ingratis coenaestheseos mutationibus sit innixus — fors et methomaniae essentia, qualiscunque ceterum fuerit hypothesis farrago, huic rei explicandae prolata, in morboso quodam statu sensus communis esset quaerenda? —

Sicuti enim ibi sensus communis in statu integro individuali corporis saluti invigilans animum ad tales actiones provocat, quae conservationi corporis respondeant — eadem ratione coenaesthesia peculiariter a norma deflectens, data dispositione, proprium ac abnormem excitare potest instinctum, spirituosorum adpetentia stipatum. — Enim vero, quaevis facta stimuli alieni impressio sensui universali proprie communicatur; medio nervorum facillime conducitur ad cerebrum, morbosam ibidem ponit mutationem, qua recipiendi facultas, ipsaque vis agendi plus minus perturbatur. Viget vero incitationis lex — secundum quam, quo frequentius stimulus lacessiverit, eo altior evadit pro illo receptivitas, eoque facilius saepe recurrendo periodicum induit typum. — Certe protractus spirituosorum usus, qua stimulus validus aequae agens, similem effectum exserere omnino debet, — et revera tantopere receptivitatem adauctam offerunt bibones, ut tractu temporis exiguas nonnisi perferant portiones, et saepe a minima dosi jam crapulosi reddantur.

Specialis nunc morbi sedis indagatio, nec non consideratio justa prodromorum, prolatam de essentia ejusdem opinionem a facili negotio confirmabit: complures recentiorum eo conveniunt, in sphaera gangliorum, praecipue in plexu coeliaco centrum haerere morbi, et affectioni nervi vagi permulta ejus deberi phaenomena*). Perscrutantes vero rite stadii prodromorum symptomata: febrim cum deliriis, sanguinis inisum in resolutionem, morbosam vitae sensiferae ac irritabilis activitatem, ipsiusque vitae altioris turbas offendemus. — Quae cum ita sint, nonne haec morbosum vis nerveae, praepremis systematis gangliosi, erethismum, et peculiarem simul cerebri renisum sensi-

*) Hufeland. Journal der pract. Heilkunde. October 1828.

bilitate nimia exortum ad amussim indicant? — Omnes vero nervi per universum corpus distributi coenaestheseos instrumenta sistunt — ideo coenaesthesia phaenomena morbosa praebet, qua morbi ipsius scaturiginem. — Sane molesta debilitatis sensatio, cujus mentionem fecimus, quaeque cupidinem morbosam ponit sustentatque, impellit coenaesthesim, ut qua custos sanitatis omni, qua pollet, vi renitatur obstaculo, sanitati adeo inimico ut auferat — quod ipse potius adlicit atque excitat. — Hac de causa non, ut creduut, molesta sensatio ventriculi, non bacchica voluptas, non odor aut sapor gratus spirituosorum perversam hanc cupidinem ponit — sed renisis coenaestheseos unicus est et principalis fons, unde scaturit excessiva appetentia, quae qua talis accedentibus aliis causis adeo intenditur, ut hominem maniacum reddat. Quamobrem nonnisi in statu irritativo cerebri, inque aberrante coenaesthesi naturam morbi et causam proximam reponendam esse autumo. —

His perpensis facile quoque periodicitas hujus morbi explicatur — prouti enim in quavis hypersthenia spuria consuetae, secus indifferentes revolutiones periodicae et metamorphoses dynamicae mundi externi, quin causae novae accedant, abnormes reactiones in organismo producere solent — ita quoque in hocce morbo periodicas invasiones observare licet, quae scilicet in nimie exaltata sensibilitate fundatae esse videntur *); — ipsa vero ratio illius influxus, prout propriae hujus coenaestheseos aberrationis, uti plurium similium aenigmatum in profundo adhucdum latet Democriti puteo. — Si quis fors illud quod ceu causa agnoscitur, pro effectu potius morbi habere vellet — ille ad id solum attendat, quod modo protulimus: quippe ad morbi

*) Med. Jahrbücher des Kaiserl. Königl. Oesterreich. Staates II. Bd. neueste Folge.

prodromos, qui mali vix ingruentis necdum ullum admittunt effectum. — Potius circulum in dictis animadvertimus, quam enim statuimus morbi causam proximam; ea ex usu spirituosorum emanare videtur — et modo reciproco ipsissima haec causa ad continuandum usum invitat, et jugiter instinctum morbosum alit. —

Posthuma et mortis ratio.

Est ingens sane caterva tristium sequelarum, quae dictum solent excipere morbum: ac primitus effectus in systemate nervorum conspicuus reddi debet, non quidem per organisationem et materiam organicam alienatas, sed per functiones abnormes, isque in systematis parte vitae altiori inserviente citius, quam in ea, quae soli destinatur vegetationi. — Potus enim spirituosus mediate et sympathice in cerebrum agunt, turbasque hujus functionum causant: nimis facessendo systema cerebrale oenomaniam, melancholiam, moriam, amnesiam producunt; sensus stupefaciunt et vim imaginandi exaltant; hebescent hinc facultates mentales, judicium ac ratiocinium jacturam patiuntur, adparet species Cretinismi — sicque fractus homo ad dignitatem humanam se elevare impar, voluntate ac libertate orbatur. Haud injuste hinc Heraclitus ait: „ein Trunkenbold taumelt hin und her, und läßt sich einen unmündigen Knaben führen, und weiß nicht, wo er hingeht, weil er eine nasse Seele hat. Eine trockene Seele ist am weisesten und besten.“ Quantus sit methomaniae in animum ex parte morali consideratum influxus nocivus, nec ullum observatorem facile fugiet: pusillanimitas, demissio, meticulositas indissolubiles consuetim sunt morbi satellites; aegroti fiunt taciturni, diffidentes, subdoli ac peculiari nequitia praediti — cuicumque quod eorum arbitrio minus acceptum videtur, peculiari studio renitentur; in qualibet re bruti observantur, —

imo non raro brutis postponendos, non haesitabis. — Plures sinceri sunt, nihilque coelant, alii obstinati; modo exhilarantur modo tristes fiunt, et incontenti; nunc pacifici conspiciuntur, nunc contentiones semper movent, nunc ira ac indignatione exardescunt. — Quo diutius tales affectus durant, quo frequentius redeunt, eo magis permanentem animo relinquunt impressionem, quae serius occlususve habitualibus animi affectibus ansam praebent. Sensim sensimque homo a justo moralitatis tramite detorquetur, oboritur indifferentia erga quaecunque, ultimo ipsa misantropia ac non infrequenter autochiria. —

Quatenus vero vita psychica a vegetativa dependet, eatenus status vitae altioris a norma recedens in vitam somaticam redundat, hujusque anomalias varias, functionum perturbationes inducit; hinc vis vitalis organorum imminuta ac peculiari modo alienata, nervorum stupor, idiosyncrasiae diversae, inertia ac debilitas vitae irritabilis; unde congestiones versus organa centralia, stagnationes in systemate venae portarum, se- et excretionum imminutio, organorum digerentium labefactatio etc. in conspectum veniunt; praeterea sensuum torpor, hallucinationes diversae, ac peculiare aberrationes sensus communis animadvertuntur. — Exinde quoque diversissimi scaturiunt pro diversitate constitutionis ac dispositionis morbi: jam frequens potatorum morbus est cataracta in variis suis formis; praeter hanc, opthalmias diversissimas, aliaque vitia, uti chalazion, perpetuum lacrymarum stillicidium etc. haud infrequenter in bibone offendes; functio ipsa oculi ob statum sensus subparalyticum hebescit, ideo amaurosis, visus hallucinationes; etiam obauditio. — Ex infracta vi vasorum absorbentium consuetissime enascuntur, praecipue in bene pastis, hydro-pes varii, uti ascites, hydrothorax, oedema pe-

dum etc. qui morbi formam externam, quod attinet, confinibus utcumque aemulantur; ast in quantum hydrops potatorum a consueto abhorret! Non raro polypyosis exoritur, et spongiosus habitus, bibonibus per eminentiam proprius. Alias inde asthma potatorum originem ducit, quod iterum duplex est: altera enim species cum simultanea affectione cordis, ventriculi ac hepatis in nexu est — altera hydrothoracem aut hydropem universalem concomitatur. — Sat frequenter tensio praecordiorum; cardiopalmus, irregularitas systematis arteriosi, pulsatio in singulis partibus — quae omnia, vitia organica, praepremis aneurismata cordis ac vasorum majorum suspicari sinunt. — Adparet quoque post diuturnum vini abusum turba plane nevrosium, cui adnumeramus: prosopalgiam, brygmum, oneirodyniam, cardialgiam, specie inflammationis chronicae ac indurationis inducendam; spectant huc enteralgia saburralis, tremor potatorum, spasmi, crampus *) hypochondriasis, epilepsia, catalepsis, eclampsia gravidarum et parturientium etc. Nonnunquam oboriuntur periculosissimi morbi: phrenitis, carditis, pneumonitis, gastritis, enteritis, inflammationes et exulcerationes hepatis ac lienis, alias physconiae diversae, obstructions mesenterii, induratio scirrhusa, pylori praepremis, vel ejus cancer; paralytica affectio ventriculi; multifaria digestionis vitia: abnormis bilis secretio, et nati inde icterus, calculi fellei, molimina haemorrhoidalia vel ipsi haemorrhoidum tumores; dispepsia, chronica diarrhoea ex uberante bile — modo alvi morositas ex bilis defectu; lienteria, nonnunquam ipsa haematemesis, haematuria, sub qua sanguis putridae discrasiae

*) La Crampe, eine Art Starrkrampf, eine gefährliche Krankheit in Indien, öfters Folge von Uebermaß geistiger Getränke.

manifesta offert signa; saepe podagra, dolores artuum lacerantes; eruptiones cutaneae, gutta rosacea, erysipelas, excrescentiae verruciformes coloris cuprei (species morbi maculosi Werlhöfi), zoster, ulcera inveterata; acrimoniae in corpore accumulatae; turgor venarum, cyanosis, sanguinis venositas et resolutio; ad imum prosternitur actio vitalis, febris aboritur putrida; emaciatio universalis, canities et praematura senectus, capillorum defluvium, phthises, tabes, febris hectica, frigus et siccitas extremitatum, paralyses partiales, vertigo, coma, delirium, tandem apoplexia et mors. — Exactissime et paucis verbis Plinius jam depinxit deleterios vinolentiae effectus: „*hinc pallor, et genae pendulae, oculorum hulcera, tremulae manus, effundentes plena vasa, et (quae sit poena praesens) furiales somni et inquietas nocturnas, praemiumque summum ebrietatis libido portentosa ac jucundum nefas. Postera die ex ore, habitus cadi, ac fere rerum omnium oblivio, morsque memoriae; rapere se ita vitam praedicant, illi vero et venientem.*“ —

Hi sunt consueti potatorum exitus; — sed memoratu adhuc dignae sunt turbae in functionibus sexualibus obviae, ac prae ceteris femineum organismum infestantes: huc hysteriasis, huc frequens abortus, anomaliae menstruorum, amenorrhoea etc. referendae sunt. Jam vero nocivus spirituosorum in fertilitatem influxus neminem gnarum facile fugiet; historicis enim edocti scimus, quod in Belgia ac Hollandia viri excessivo spirituosorum usu, imprimis oremati; impotentiam contrahant, feminae steriles evadant; experientia quotidiana huic minime obversatur. Praeterea observatio in Dania, Suecia et Rossia facta est, quod notabile fertilitatis decrementum ex eo tempore, quo deleterius spirituosorum abusus ibidem invaluit, conspicuum

evaderit *). Denique futura generatio, quantum inde capit detrimentum! Quae a parentibus in posteros jure quasi haereditario transplantari videmus mala posthuma, certe haud exigua sunt, ita ut proles, qui vitam parentibus debent, vitio huic deditis, poenam genitorum ut plurimum luant — est interim communis opinio, quod hicce morbus patrem infestans minoris sit sequelae, quam si is matrem detinet. — Tales vero infantes ut plurimum exigui sunt corporis atque mutili, pallidi, debiles, macilenti, multifariis tentantur aegritudinibus: humorum inquilinorum corruptione, acidis primarum viarum, ructibus, nausea, vomitu, fluxu diarrhoico, hinc inde atrophia laborant; — praematura pubertate mox ad illecebras et Veneris oblectamenta impelluntur, unde corpus magis adhuc pessumdatur; — consuetim praeterea mente stupidi, malitiosi ac pertinaces conspiciuntur.

Superest tandem damna adducere, quae non uni homini, verum integris populis inferre solet abusus spirituosorum; e contra in quantum abstinentia proficua semper visa est. Ex relatis diversis ad rem spectantibus ad amussim innotescit, Sarmatas Crimaeae incolas, quibus usus spirituosorum ex lege religionis interdictus est, pancratice semper vigere, et sarta tectaque frui vita, quam et ad canam usque aetatem, incolumem servare scimus; item de Graecorum, provincias Rossiae incolentium, lauta constitutione dictum esto. E contra observatio docet, habitatores Rossiae septentrionalis staturae esse plus minus depressae, proprio faciei colore purpureo notatos — ipsamve mortalitatis frequentiam ibidem augmentum cepisse constat. In nonnullis saltem Rossiae provinciis homines per plures inter annum aetatis 15—55. e medio tolluntur, quae mortalitas naturae legibus

*) I. Ph. Bauer. Der Mensch in Bezug auf sein Geschlecht.

obversa absque dubio spirituosorum abusu, est adscribenda.

Ex hucusque dictis facile negotio desumi potest, in quantum bibo ad abbreviandum vitae curriculum ipse plurimum confert; haecce praematura mors mox directo, mox indirecto modo inducta, trifariam rationem agnoscit:

1. Vel enim immediate cum spiritus abusu aeger necem simul haurit — potentum hoc in casu atrocis veneni adinstar vitae flammam uno quasi ictu extinguit. — mors quidem rarissima
2. Vel frequenti spirituosorum usu organorum functiones sensim a normali tramite detorquentur, adeo, ut postmodum in distinctas morborum formas degenerent, quae eo majora pericula minantur, quo magis turbato, potius sublato virium vitalium aequilibrio innituntur.
3. Vel tandem functiones organicae, usu immoderato spirituosorum morbose factae, ad morborum aliis causis excitatorum crisin perficiendam impares redduntur — unde fit, ut tales morbi, quamvis levidenses sint, non infrequenter vitae ipsi interitum parent. Hoc valet de febribus, refrigerio fors exortis, quae infau-
sto omine characterem putridum induunt. Talis morborum anomalus decursus imprimis grassante quadam epidemia observari licet, cujus sub dominio strenui bibones in graviora praecipitantur vitae pericula, quam id character epidemiae determinat. — Quum per abusum spirituosorum energia vitalis passim infracta est, et sanguis plasticitate sua exuatur — hinc fit, ut laesiones fortuitae partium organicarum, uti vulnerationes, contusiones in gangraenam facile abripiantur; furunculi passim exorti item gangraenescent, vel in anthraces degenerant, struantque organismo summas

insidias, non nisi morte praematura terminandas. —

Mors consueta potatoꝝ est apoplexia, ex phrenitide oriunda; — quodsi tamen aegroti sub faustissimis circumstantiis nonnunquam Orci faucibus eripiantur utcunque mentis alienatio remanere solet. — Combustio spontanea est altera mortis species, quam tamen rarius subire solent miseri, quaeve inde explicatur, quod magna hydrogenii quantitas per Alcoholis abusum in sanguine generetur, minima ansa data, ad comburendum corpus idonea. — In stadio tertio morbi, sub quo vires, accedentibus jugiter novis irritamentis, magis magisque exhauriuntur — derepente non raro bibonem asphyxia correptum observamus, sub qua ex improvise sensus omnes ac motus voluntarii penitus silent (Necatio hypercinetica.)

N e c r o t o m i a.

Cadavera hominum, hostili morbi hujusce vi cedentium, manifesta in centro systematis nervosi ac sanguiferi offerunt destructionis ac structurae alienationis vestigia, uti hoc ex indefessis autopsiis celeb. Morgagni palam redditur: Adhaesiones durae meningis ad ossa calvariae; meningum ossea incrassatio vel nimia flacciditas — haud raro perforationes adsunt; in choroidibus hydatides; piaam meningem vasa sanguifera turgida, varicosa, alias rupta perreptant. In sinibus et venis cerebri sanguis nigerrimus semiconcretus, vel polyposae concretiones albae firmae obyeniunt. Substantia cerebri, cerebelli et nervorum praeter morem mollis est — alias coagula lymphae plasticae in oculos incurrunt; in haemisphaeriis saepe cava in omnem dimensionem ampla et fusco glutine seu mucosissimo semisiccato farcta efformantur. — In thorace aquae sanguinolentae copia non raro offenditur; pulmones graviores sunt et duri, substantia eorum

magis compacta — non pulmonaris, sed hepaticae similior. — Cor flaccidum; ut plurimum in ejus ventriculis sanguis crassus, semiconcretus reperitur; aggeres, uti appellat Valsalva valvularum semilunarium duritiem cartilagineam; valvulae arteriae aortae perduratae sunt ossificationi proximae, imo osseas offerunt concretiones. — Hepar pluribus locis abnormiter diaphragmati adnectitur; splen ipse sanguine plenus conspicitur, arteria splenica ossea non raro duritie distincta.

R a t i o m e d e n d i.

Cognitio justa causarum, quae primitus instinctum in spirituosa movebat, sive in variis vitae conditionibus, sive in praedispositione aegrotantis sint positae, medelam dirigere oportet. Anima et corpus sunt stirpis ejusdem frondes — causae morbi duplicis generis merito statuuntur: prodeuntes vel ex corpore vel ex anima, adeoque physicae et psychicae — ideo ad debellandum hostem, tam uni, quam alteri opponenda erunt arma. Non displicuit ea propter omnem medelam in somaticam ac psychicam dispescere — adjungere diaetetica ac prophylaxin, et singula seorsim exponere.

C u r a s o m a t i c a.

Haec ut perfecta sit, et tanto certius exoptatos ferat fructus, eo dirigi debet, ut morbus ex integro eradiceatur; secus enim recidivae metus remanet, quo nullo pacto auferendo, postmodum pertinaciter malum omni conatui resistit. — Considerantes fontem morbi unanimiter contendunt medici, abstinentiam a spirituosissimum largiri fulcrum curae suscipiendae; ast de modo abstinendi multum iterum discrepant. Celeb. Sprengel, ut bibo a malo liberetur, successivam immutationem dosium potulenti, nec non gradarium transitum ab acerbis ad mitiora, necessarium au-

tumat. Medici complures, eo innixi, quod a consuetudine quacunque harmonicus omnium functionum in oeconomia animali concentus dependeat — eandem cum Brühl-Cramer fovent sententiam: repentinam consueti stimuli detractionem plus nocere *) quam proficuum esse — ideo non nisi paulatim ab usu vini abstinendum suadent. His vero contrarium proponit cel. Trotter, qui adeo deleteriam stimuli continuationem merito timens, non nisi in plenaria ac subitanea abstinentia a vino sanationis spem collocat.

Non obstante tamen horum discrepantia omni studio eo adnitamur oportet, ut cum eradicata dispositione ipsum simul morbum auferamus. Quodsi agendi rationem Alcoholis in corpus humanum paulo accuratius examinamus, videbimus, quod primitus vim suam excitantem in ventriculum exserat, unde super systema nervorum universi corporis non uti Florens credit, super cerebellum solummodo diffunditur. Imo ipsum sanguinem in minimis suis moleculis Alcholle impraegnari, ac similem experiri excitationem, experimenta a cel. Magendi in animalibus instituta ad amissim probant (Meissners Encyclopaedie). Veritas rei inde etiam explicatur, quod gas inflammabile per pulmones eructetur, et halitus ipse ebriosis redoleat spirituosus. — Sed et chemicam mutationem subit sanguis Alcholle enim desoxydatur pro parte sanguis arteriosus: unde ejus color laetus in obscurum vertitur, venosoque non absimilis redditur. Sanguis hac ratione particulis phlogisticis onustus, majoremque vim irritativam adeptus, torrente flu-

---

*) Visum enim est, per subitanam hujus stimuli detractionem, morbos nervosos, febrim lentam et mortem inductam fuisse. Plebeja opinio Rossiae: post ceasantem methomaniam insequi mortem, huic innixa est fundamento.

xu urgetur versus encephalon, vasa implet, expanditque, exaltat pro tempore vires — progignit itaque, ut in verba jurarem acutissimi nostri Prof. Fr. ab Hildenbrand hyperstheniam spuriam systematis sanguiferi seu debilitatem veram cum fallaci vitae robore (Scheinbar erhöhte Lebensschwüngen); — sanguine vero qualitative mutato, mutatur quoque bilis qualitas — inde iterum morbi hepatis diversissimi et sanguinis major in resolutionem nisus.

Hisce rite consideratis minime haesitamus memoratae angiopathiae erethisticae talia remedia opponere, quae compescendo expansibilitatem, vim contractivam intendunt, talique pacto oxygenium in sanguine praedominare faciunt. Obveniunt sub nomine sedantium — huc spectant: substantiae oxygenio divites, uti frigus, aqua putealis mera, omnia acida, imprimis vegetabilia, acidum aceticum, tartricum, succus citri, acidum nitricum, acidum sulfuricum dilutum elixir. acid. Halleri etc. — Ex his praeplacuit medicis acidum sulfuricum in connubio cum remediis amaricantibus ac leniter aromaticis ad dr. semis pro dosi, ter quater de die exhibendum. Alii praeferunt elix. acid. Halleri gutt. 10 — 15 aqua exceptas, saepiusve de propinandas die, laudantque praeterea pilulas ex extractis amaris confectas. Quodsi hacce methodo inebriandi cupido notabiliter imminuatur vel penitus sileat — sepositis acidis ad reliquas indicationes explendas transgrediendum erit.

Praecipua urgent mala in digestionis organi, dolores et angores diversi, qui absque induciis solent perdurare ac in complicatione hypochondriaca ad summos non raro intendi cruciatus; denique motus intestinorum tumultuarii, cardialgia, colica, flatus, borborygmi, nonnisi acidis, in primis viis generatis debentur — haec itaque acida obtundere studeamus. Inserviunt huic scopo Alcalia, solutio

Sodae, Carbonas Magnesia, Magnesia usta, Carbonatis Lixivae a. scrp — ad dr. semis in aquae unc. tribus solutae. Cum adductis remediis absorbentibus connubium ineant substantiae amarae, uti radix Gentianae, Colombo, Quassia, Chamomilla etc. — Cardialgiae, colicae aliisque spasticis affectionibus, fors sub debilitate ventriculi praesentibus opponitur Opium, Ammonia pura liquida, Aether sulf., cujus tamen usus ob Alcohol, quod continet, quodque ipsum instinctum morbosum excitare valet, non nisi arctissimis limitibus circumscribendus est. Vires digestrices saepe per spirituosas labefactantur adeo, ut acidorum usum diarrhoea excipiat; stante hac, usus acidorum pro tempore suspendi ac antea organa roborari debent; optime huc quadrat infusum vel infuso-decoctum Corticis peruviani cum leniter aromaticis, quibus cum emolumento adhibitis, ad acida redeamus. — Sub alvi constipatione, excretiones vel purgantibus mitioribus vel nullis adhibitis pharmacis, sola exquisita et accommodata diaeta promovendae sunt; cane et angue pejus vitanda sunt remedia purgantia fortiora.

Quodsi hepar affectum est, ad tollendum statum abnormem hujus visceris item acida optime conveniunt; utpote quae statui atrabiliario, nec non stasibus in systemate venae portarum cum successu opponi possunt. In eo casu, ubi cum minori humorum discrasia status subinflammatorius hepatis adest, cum majori emolumento acidum nitricum usurpatur eadem dosi, ac acidum sulfuricum; alias si nisus in resolutionem praevaleat, praefertur hoc. 31- Accedente ictero, quin spasmodicae sit originis, emeticum aliquod in usum vocamus, v. c. Tartarus stibiatus, initio refracta dosi, postmodum dosi plena propinatus in hoc casu eximios prodit effectus. Quin imo in casibus, ubi sub criticis evacuationibus nihil de materia biliosa vomitu ejiciebatur, emesin cieri consultum est.

Peculiari attentione digni sunt, impeditus humorum per vasa abdominalia progressus, et nati inde infarctus ac obstructions viscerum abdominalium, quorum evolutioni infracta vitae irritabilis vis, nec non ipsorum prava humorum crasis imprimis favent. Sub tali rerum positione ad resolvendas hasce stases animum convertere debemus; hunc vero scopum usu solventium optime adsequimur, et inter haec palmam adjudicamus Sennae, cujus infusum cum Sale quodam medio, uti Sale mirab. Glauberi parvis ac saepe repetitis dosibus cum fructu optimo adhibitum fuit. — In induratione scirrhusa hepatis Bontius in India orientali cum successu semper in usum traxit Mercurialia; quorum tamen usus medicis recentioribus minus acceptus videtur. — Laudant potius exquisitissimam diaetam, victum facile digerendum, simul ac talia medicamenta, quae viribus digestricibus novum vigorem addere, atque amissas vires restituere valent. Acida itaque rursus sunt in usum trahenda in connubio cum Roberantibus amaris, nervino-tonicis, hinc inde cum Cortice peruviano, in quorum usu per aliquod temporis spatium insistendum est. — Etiam hic vim medicatricem naturae saepe admirandi occasio non deest; proprio enim Marte non raro morbos hepatis ac ventriculi, ex abusu vini obortos, nonnisi abstinencia sola valet sanare. —

Infracta vero notabiliter vi vitali, aut si appetentia spirituosorum, uti in strenuis bibonibus fieri solet, in necessitatem, haudque abigendam abiverit consuetudinem, ita ut repentina forte detractio stimuli insidias struere posset — tum simul cum acidis connubium ineat usus Stimulantium volatilium. Praestantes effectus exspectare possumus a Castoreo, vel in forma pulveris vel solutionis cum Aethere sulfurico; subinde eximius se praestitit usus Arnicae, cujus infusum cum oleo aethereo cort. Citri, imprimis in morbi altiori gradu non infrequenter opem tulit. Externe quoque lau-

dant acida vegetabilia, praecipue acetum cuti applicandum. —

Quodsi morbus altiozem attigerat gradum, omnesque functiones organicae erant laesae, tum etiam his remediis solertissime adhibitis, semper adhuc cura radicalis manebit in votis; remanet quippe perpetuus ac fere invincibilis torpor functionum organicarum, in systemate nervoso quam maxime conspicuus. Status talis ad sollicitandam vitam inertem stimulantium usum dictat — cum eorum tamen adplicatione caute non nisi mercandum esse partim ex origine morbi rite perpensa, partim ex secundo stimulantium effectu sponte fluit. Guajacum principatum hic tenet; cujus usum faciunt medici sub forma decocti cum acido sulf. omni altera vel tertia hora propinando et intercalatim s. d. stomachica commendando. — Tandem in coronidem curae Martialia adhibentur, non qua remedia roborantia, sed ob peculiarem virtutem, qua ferrum in exstinguendum ipsum instinctum confert. Experientia plura exempla offert bibonum juniorum, qui solo usu ferri ejusque parvis dosibus successive porrectis ex morbo consanuerunt. In quem finem adhibetur Limatura Martis aut Aethiops martialis cum saccharo in formam pulveris redactus, bis de die a gr. tribus ad octo; item aquae et balnea ferrata magnae esse solent efficaciae. —

D i a e t e t i c a .

Modo exposita medela etiamsi optime instituta parum proderit, nisi quoque debito regimine diaeteticò suffulcita fuerit. Exquisitissima vero requiritur diaeta: hinc victus nullo aromate imbutus, juscula bona, cibus eupeptus; pro potu aqua mera. Cibi depromantur pro maxima parte ex regno animali, utpote qui melius nutriunt ac enervatis viribus novum veluti vigorem addunt; absit vero lactis ac ovorum usus, ob coagulationem,

quam ab adhibitis simul acidis facile experiantur; ex eadem causa excludantur ex ciborum penu omnia sale nimis condita, decomponendo enim agunt in acida. Multum vero ab hoc abest sententia Cullenii, qui ventriculo debilitato cibos fumo induratos ac multo sale conditos opponere suadet — dicendo, in tali dispepsia salem culinarem optimum esse remedium. — Quamdiu vires digestrices infractae nondum ad normalem statum reductae sunt, consultum est, ut aeger post singulam coenam infuso ligni Quassiae utatur, aut flavedine condita corticum Aurantium interdum vescatur. Incipiente modo morbo, aut primis paroxysmis adparentibus congrua solum diaeta haud infrequenter cunctis respondet votis: succi fructuum acidulorum, uti Berberidis, Oxycocci, Ribesii, Citri etc. cum saccharo in syrapi spissitudinem incocti, et aqua ad debitum saporem suspensi potum acque gratum ac salutarem praebent, tepidule, nunquam frigide, saepiusve concedendum. Victus esto huic fini accomodatus: scilicet acidulus: laudant itaque Brassicam conditam aliaque similia. — Balnea frigida, motus corporis in aëre libero, ad regimen necessarium utique spectant. —

Morbus quadantenus fractus minime est eradicatus — nec metum recidivae excludit; causis enim morbum primitus excitantibus forsitan datis, nefastam cupidinem iterum provocari per se liquet; quin imo nec tantas exigit causas occasionales, nec adeo diu perseverantes, quam id ante primigenam evolutionem fieri consuevit — quapropter propria ex parte aegrotantis expostulatur cooperatio h. e. voluntas — sine qua frustra tentabuntur omnia: voluntas aegroti fulcrum quasi sistere debet therapiae — deficiente enim illa deficiet et haec! nec aegrotus curae adhibendae obtemperabit, nec medicus suum, quem molitur finem, unquam assequetur. — Inde etiam explica-

tur, cur non omnis methomania aequali ratione sanationem admittat; dantur enim casus, in quibus morbus aut est insanabilis, uti in bibonibus provectoris aetatis — aut vero, etiamsi adsit possibilitas, idcirco aliae circumstantiae sanationi refragantur. Hoc praeprimis de hominibus valet, qui jam a longo tempore cremato sunt abusi, ac instinctu morboso nunc ad continuandos excessus impelluntur. Talibus veteranis Bacchi cultoribus usum spirituosorum nequaquam penitus interdicare debemus; nam harmonia superstes functionum organicarum nonnisi stimulo hocce externo adhuc sustentatur. Nihilo tamen minus nisum immoderatum restringere saltem studeamus; quod iterum usu acidorum attingimus, utpote quae fibram strictam solvunt, et discrasiae septicae, cui obnoxii evadunt bibones, obicem ponunt. Generatim vero medici multum interesse debet, ut cum morbo simul dispositionem, in morbum tollat; ideo usus dictorum remediorum eo magis protrahendus est, quo magis istud malum habituale evasit.

C u r a   p s y c h i c a .

Consuetudo vinolentiae ipsa non tam corpori, quam animo potius debetur; ventriculus humanus ob structurae subtilitatem non facile adsuefit Alcoholi — hoc morbi probant inde oriundi — resistit viscus hoc tam diu, donec digestionis munere devicto, ventriculus morbo cuidam tradatur. Ergo animus proprie consuetudinem illam ponit, excolit, sustentat — saepe enim exhilaratur adhucdum animus, quum interea corpus jamjam poenam diversorum morborum luat. — Sequitur inde ad expellendum illum hostem ita disponi debere animum aegrotantis, qui ipsemet a morbo liberari lubenter desideret; dantur enim homines, quamvis pauci, qui turpi illa consuetudine ita sunt detenti, aut huic vitio adeo immersi, ut omnem respuant

medelam; pertinaciter adhaerentes malo — nisi fors sensationes molestissimae ac multifarii cruciatus, qui morbum ejusque satellites ut plurimum excipiunt, miseros ad quaerenda auxilia impellunt. Tales aegroti quasi vi adigendi sunt, ut debitam curam subeant; — per se tamen liquet, id de hominibus insanis vix exspectandum, et non nisi illo in casu tentandum fore, in quo aegrotus ratione adhuc praeditus voluntatem obtemperandi superstitem habet.

Ante omnia aeger omnem fiduciam in medico collocare debet; medici vero e contra multum intersit, quantocyus eruere inclinationes aegroti, ejus vivendi rationem, res domesticas, nec non animi motus quibus fors agitur — uno verbo ejus character moralis medico palam fiat est necesse. Medicus praeterea superpondium quasi sibi studeat conciliare; data occasione turbas diversas et tristissimas sequelas ex hocce vitio scaturiendas ante oculos ponere — hinc inde adducendo illos, quibus malum hocce interitum paravit. — Solus ad spectus vino madentis magnum influxum in homine simili malo adfecto solet habere. *) Spectant huc strenuae admonitiones et excitatae aliae sensationes ingratae, uti praeprimis poenitentia, quam etiam miseri omni ferme humanitate exuti absoluto paroxysmo agere consuescunt; hanc studio sustinere conemur, ceu momentum validum, desiderium recuperandae salutis excitans. — Hinc omni humanitate tractandi, nunquam tales aegroti sunt objurgandi, aut ad iram, in quam alioquin sunt maxime proni, inflammandi, — ne salutifer ille animi affectus poenitentiae hisce quasi obruatur. Excitati animi affectus peculiare, uti amor sincerus erga natos, pudicitia, aestus honorum, cupido

*) Apud Lacones mos erat; natos suos aspectu inebriatorum a vitio illo turpi deterrendi. —

famae haud parum contulerunt ad frangendas cupidinis vinculas, quibus aeger tenetur. Generatim animi motus vehementes sunt evitandi; praestat animi alteratio, resuscitata humana dignitate, ambitione, excitato amore scientiarum artiumve. Porro multum valent fuga otii, occupatio corporis ac animi, distractio, musica, lectio librorum, commutatio vitae generis, rerum varietas, itinera suscepta, evitatio societatum etc etc. — hinc „*Mutatio loci, si ex doloribus cordis, vel adversis fortunae aut amoris malum increvit, plurimum proderit. Hunc castra et arma; hunc Musae omnes; hunc artes elegantes; hunc rus amoenum; illum venatio et variae exercitationes suaviter occupabunt; hunc negotia magis seria non male detinebunt. Et breviter cupiditas vini iisdem modis vincenda, distantia et absentia, quibus amator imitem dominam e pectore suo pellit.*“ —

Quantus sit medicatricis naturae influxus ex eo quoque elucet, quod in nonnullis bibonibus per alias circumstantias forsitan exortae febres intermittentes aliique morbi critice judicandi, si debite sunt tractati, ipsissimam non raro cupidinem valeant extinguere; minime vero hic influxus ad secundarios methomaniae morbos quoque solet extendi. —

P r o p h y l a c t i c a .

Tentaverunt sane multi medici multa ad cupidinem hanc summe insidiosam praecavendam, imminuendam, aut penitus extinguendam; ast persaepe irrita manserunt tentamina omnia, nam pertinacia aegrorum omnem ut plurimum elisit medici conatum. — Sic proponunt nonnulli, potui coffeae ut adsuefiat vinolentus — tali ratione post breve tempus a nocivo spiritu abstinebit; alii laudant usum fumi tabaci, alii vinum loco cremati suadent. Celeber. Hufeland vasculo, ex quo consuetim aegrotus haurit, instillari jubet quotidie aliquot guttulas cereae Hispanicae, ut hac ratione

mensura de die in diem imminuatur, et successive minores doses ingurgitet bibo — quam administrationem eo usque continuandam esse putat, donec assumenda portio ad minimum decreverit. — Ecquis tamen insufficientiam hujus propositi non illico perspiciet? — Suadent porro alii pauxillum acidi sulf. diluti admisceri potulentis, quibus sese obruunt bibones; vix tamen effectus inde videntur expectatos. — Non desunt iterum, qui aliquot granula Tart. stibiati potulento spirituosissimo addenda qua necessarium habent, ut excitata nausea ab ulteriori usu deterreant bibones (methodus metasyncritica). Unzer dicit, talibus substantiis impraegnari debere potulentum, quas nauseat summo opere potator, hujusque parvis nonnisi haustibus, eo praecipue tempore, quo madet spirituositas, concedendum fore; tali ratione credit, hominem postmodum a vino abhorrescere.

Quodsi quaedam cura prophylactica admittatur, haec certe periodico nonnisi in morbo indicata erit; et quidem ante ingressum novi paroxysmi, aut fors recidivante morbo, ex prodromorum signis facile dignoscendo. — Tali sub rerum conditione Castoreum cum acido sulf. debita dosi ac justis intervallis propinatum novum insultum fugari, et morbum sat saepe praecaveri notum est; in hujus remedii usu vero longius quidquam insistendum fore, communis est medicorum sententia. Singuli insultus morbi non raro justo longius durant — hinc ut abbrevientur, medicus intendere debet; hoc tamen non ubique absque difficultate, praepremis illis in casibus fit, ubi per abnormem systematum organicorum functionem, cooperante aegri pertinacia malum exasperari magis, quam mitigari observamus. Suadent quidem et hoc in casu, capiendo spiritui aliquot guttas acidi sulf. instillare — ast vix unquam haec administratio ad insultus abbreviandos contulit. — —

Theses defendendae.

I.

Non omnes hominis functiones psychicae ex eodem promanant principio.

In prophylaxi nullum specificum.

II.

Mania a potu differt manifeste a delirio tremente.

III.

Non semper contagium ex contagio.

IV.

Datur quoque psychicum contagium.

V.

Combustio spontanea solet consuetim bibaces, vix unquam bibones enecare.

VII.

Dantur crises etiam in morbis chronicis.

VIII.

Feminae magis, quam viri, varicibus sunt obnoxiae.

IX.

Congestio simplex toto coelo differt a vera phlogosi.

X.

Febris puerperalis phlebotomiae in extremitatibus inferioribus obstat.

XI.

Mutatur temperamentum per vitam.

XII.

In nullo morbo plus fortuna sibi vindicare, quam ars; ars, quam natura potest.
(Celsus)
